

HELENA SZMUNESS
ur. 1948; Kemerowo, Rosja

STRESZCZENIE RELACJI MÓWIONEJ

Trzeci wywiad z panią Heleną Szmuness dotyczy zasadniczo ostatnich lat pobytu w Polsce. Pani Helena wspomina kilka miejsc w Lublinie w latach 60-tych: postój dorożek, pomnik żołnierzy radzieckich, pocztę główną, jatkę mięsną, sklep akwarystyczny, Dom Kultury „Zamek” oraz swoje mieszkania w Alejach Racławickich i na Czwartku. Pojawiają się ogólniejsze refleksje o ówczesnym sposobie wychowywania dzieci, braku wolnego czasu i własnej przestrzeni w ciasnych mieszkaniach. Pani Helena wspomina też swój ówczesny stosunek do ustroju komunistycznego, w tym świadomość, że pewne rzeczy (jak słuchanie radia zachodniego, czytanie książek „Kultury”, opowiadania o Katyniu) są nielegalne i niebezpieczne.

Pani Helena opisuje szeroko obozy TSKŻ-etu, na które jeździła stale, na których stykała się z młodzieżą żydowską z całej Polski. Wspomina swój niewielki udział w życiu żydowskim w Lublinie i niewielką świadomość przedwojennej żydowskiej historii tego miasta.

Główną częścią tego wywiadu są wydarzenia marcowe 1968 r. i opis samego wyjazdu do USA. Pani Helena wspomina wrażenia po wysłuchaniu przemówienia Władysława Gomułki, reakcje otoczenia, panującą powszechnie psychozę i lęk o przyszłość. Opisuje, jak pokazowo zwalniano z pracy jej ojca, słynnego profesora Wolfa Szmunessa, co stało się bezpośrednim impulsem do wyjazdu z Polski. Następnie szczegółowo opowiada proces opuszczania kraju: formalności, pozbawienie obywatelstwa, wyprzedaż rzeczy, pakowanie, kontrolę celną, pożegnania, towarzyszące wszystkiemu emocje. Wspomina pobyt w Wiedniu, w Rzymie i pierwsza wrażenia z Ameryki. Wywiad kończą wspomnienia z dwóch podróży do Polski: pod koniec lat 70-tych i w 1993 r. oraz dotyczące pracy w BBC.

Data i miejsce nagrania	2013-05-20, Londyn
Rozmawia/a	Tomasz Czajkowski
Słowa kluczowe	Helena Szmuness, streszczenie relacji mówionej
Autor streszczenia	Aleksandra Bańkowska
Prawa	Copyright © Ośrodek "Brama Grodzka - Teatr NN"